

Tartalom: Néhány szó az unitariusok korondi 1841-i synodusáról, 103. l. A' klárisgyöngy, (Kazir) 106. l. Közlemények. Ötletek (Sisabar) 110 l.

Néhány szó az unitariusok korondi 1841-i synodusáról.

(Végzet.)

A' latin nyelvet, mennyire szükségünk van reá, ekkép bátorságba helyezvén, vegyük kissé fontolóra collegiumi testületünk másutti nyavalyáit, 's a' szóban forgó zsinat által azokra nézve megrendelt, ha nem gyökeres, legalább palliativ gyógyszereit. Jó orvos beteget testalkatát igyekszik kiismerni, 's rendelményeit ahhoz szabja; mi ha collegiumaink (mert nem csak az unitariusokéról szólok) jellemét tisztán felakarjuk fogni, untalan a' külföldi intézetekkel kell egybe vetnünk, mert azok emezeknek eltöpörödött mássaik. Külföldön a' tudományos és hivatalos pályákra segítő tanító intézetek, két egészen megkülönbözött cikkre (ágnak nem mondom, mert egyik a' másíknak folytatása) váltak, u. m. gymnasiumokra 's universitasokra. Amazok emezekre készítő iskolák 's főleg a' philologia képzői; az universitasok a' szaktudományok forrásai 's ennél fogva az élet elysiumára átszállító revek valának, valamint ma is azok. A' gymnasiumokban jól végzett ifiu görögül latinul jól, számvetést, talán kis úrtant, földíratot, (Romáét vagy Mediáét jobban mint honáét) Historiát (kivévéu a' régít mit classicusaiból szopott) szegényül tudott, 's az életre közvetlenül tartozó minden ismeretek híjjával volt. Multban beszélék, mert csak azon kort kell bélyegeznem, mi nekünk valamennyiben mintául szolgált. — Innen egyenesen universitasra ment az ifiu 's egy szaktudomány hallgatására

adván magát, három vagy több év után, mint Theologiae, Medicinae, Juris candidatus kilépett 's magának a' világban állomást keresett. A' magyar 's erdélyhoni protestansoknak elég egyetértésök nem vala universitast állítani, külföldre minden egyén nem mehetett, tehát oly intézeteket állítának, mellyek sem gymnasiumok sem universitasok 's még is mind kettőt egyesítik 's mint minden e'féle zágyvák 's denevérféle alakok, az eredetieknek majd minden rossz oldalait, 's igen keveset a' sajátságos jó vonásaikból egyesítének. Ez igen mostoha ítélet, — mondják, — töstént meglátjuk.

A' gymnasiumot náluok a' classisták, az universitasot a' deákság, mint egy kicsinyítő tükörben képezi. Ezek egy épületben oly rendszerrel, melly megint résziut lancasteri, résziut orbiliusi elemekből keverve van, összegyurvák. Itt már egy gyökeres gonosz, mellyen csak gyökeres sebészi mivelet segíthetne. De mi benne oly rossz? — Elsőben is egy rakás ifiunak a' nagy résziben felsőbb ügyelet nélküli tömött együtt léte, minden erkölcsi vagy anyagi ragadály elterjedésére a' legkedvezőbb állás. E' maga már elég volna; de vegyünk apróbbakat. A' classista bizonyos tisztelettel néz a' deákra, 's mivel ez is csak egy ifju 's azon felül collegiumi hibákkal rakott nagyobb gyermek, éppen ezen hibákat szokja meg benne tisztelni; látja hogy abban, a' miért őt vesszővel büntetik, ama' felsőbb lény torkig lélegzel 's talán még büszke vele; innen kivált az utóbbi classistai évein keresztül vonuló veres fonal csak az az ohajtás, hogy minél hamarább az unal-

mas privátaktól menekedve a' büntelen tunyaság 'sat. boldog korába átléphessen. Szóljak-e még e' praeceptorokról? Úgy vélem legjobb lesz itt függőnyt bocsátanunk.

Második felvonás. Németországban 's másutt is a' mivelte külföldön egy időpont van, melly a' legnagyobb aggodalmat, legtöbb álmatlan éjszakát okoz, fiaik egész fejlődési pályája alatt. Ez az, a' midőn az ifiu, a' gymnasium patriarchai rendszeréből az universitási élet függetlenségébe; a' vezető, katekizáló szemmel tartó, oktatási móddal, a' figyelmet farasztó, csak ön erején használható szónoklati leczkékre átlép. E' lépés kényes és aggasztó volta 's az általa okozott következmények az újabb időkben hangos szózatokat támasztának a' német universitasok ellen; holott egy átmenői időszaknak a' teljes függés és az életbeli ön magára hagyatás közt lenni kell, 's mennyi környezet kevesíti ott ezen átmenés veszélyeit. Az ifiu 16 — 18 éves korában teszi azt; elméje, ha csak grammaticailagis, de egy tárgy alapos, részletes, minden oldali felfogása 's kezeltése által megerősödött, 's akármely hajlama szerinti tudomány hasonló felfogására már maga erején is alkalmassá lett. Továbbá a' fenyték alól nem ugyan, de vessző alól már rég kimőtt; universitasra érkezével rögtön olly szak tudományhoz fog, mitől kényerét várja 's tudja hogy már azon pályán van, mellyen alapot kell vetni az életnek, még azt is hozzá tehetem hogy tanulmányai sorát kisebb nagyobb tehetségéhez képest maga rendezi el, tanfolyamát kurtíthatja v. hosszíthatja, visszavetetés nélkül, ismételheti, professorait válogathatja! Mind ezek nálunk hol vannak? Itt amaz ominosus lépést 12 — 14 éves gyermek teszi meg, silány készüllettel, mert addigi tanulásában sem figyelme sem egyéb lelkitehetségeit fejteleg, képzőleg nem gyakorlák; olly leczkére megy át, mellyekről sem előleges ismerete nincs, sem szükséges voltukat át nem látja 's legfőlebbi ingere vagy szüleitől fielelem vagy egy eminencia; imé, hogy többet ne mondjak ezek az árnyékok, mellyeket ama' világnak ellenébe tehe-

tünk és bámulhatjuk-e a' következményeket?

Még képtelenebb szint ölt a' dolog, ha az elkülönzés okait vizsgáljuk; Diogenes lámpájával kell keresnünk a' különböztető elveket. A' kor-e az? Korán sem, mert nagyobb rész a' Rubiconon innen is tul is gyermek. A' tanulmányok-e? Ez sem lehet, mert a' deákság leczkéi sem kenyér- vagy tulajdonképp szaktudományokat tárgyaznak. A' tanítási modor-e? Legkevésbbé, mert felül és alól a' tanító elberbitél nekik valamit, leczkét hágy és más nap felkér-di. Mivel hát sem természet sem cél sem rendszer nem tevé a' különbséget, teremteni kelle egy önkényest, mi abban áll, hogy a' classistákat praeceptorok, a' deákságot, (philosophiai studiumok pompás neve alatt) professorok tanítják. A' legfontosabb, legkényesebb mesterséget tehát, a' mellynek tökélyesítésében ezredek tölték 's ezerek fáradtak, azon korban, a' mellyben kapott ráncz örökre megmarad, bizzuk egyénekre, kiknek próba évök, inasságuk, legénységök, remeklésök egy kurta év határaiba befoglalvák, 's aztán bámuljuk, hogy az értelmi miveltség, számos tanító intézeteink mellett is általában olly alfokon áll, hogy politicala jogaink gyöngyei — manum de tabula aliena! — Második különbséget abban helyezének, hogy midőn a' professorok közül, kiki, mint igen természetes, egy általa kedvelt és tanult szakat tanít, a' praeceptorok egy évig egy osztályt, 's ez osztálynak mindent, tanítsanak. Valóban ennyi fonákság annyi, mintha elvül tették volna, az alsóbb osztályokat olly rosszul tanítani, hogy majd a' felsőbbeket minden törekvéssel se lehessen jól. Ha e' volt, az eredmény ugyan naponként szépen koronázza várakozásunkat.

Mindaddig gyökeres javítás nem történhetik, mig az össze nem féré elemeket el nem választjuk és tanító intézeteinket valódi gymnasiumok alakjára, mit szász atyánkfiai ismét elég bölcssek valának el nem hagyni, vissza nem viszszük. A' terv körrajza a' lenne, hogy a' phi-

lológiát 's a' realis tudományi ismereteket a' kenyérszakok kirekesztésével a' didactica legpróbáltabb elvei szerint egy folytonos rendszerbe elhelyezzük; a' rendszer minden szakosztályát saját állandó professzorral taníttassuk, a' collegiumi disciplinát csupán a' korok különbsége által megkívánt módosításokkal, előltől végig egyformásítsuk 's az, így elkészített ifiat bocsássuk aztán hajlama szerint theológiára, törvényre, orvostudományra, vagy öszművészetre (ide számláljuk a' mérnöki, erdőszeti, kamarai pályákat, míg tulajdonképpi öszművészeti intézet a' magyarhonban létre jöhetne.)

Jól tudom, hogy e' terv egészben még sokáig, talán örökre, pium desiderium, marad, de éppen azért köszönetet érdemel a' didactica nevében az unitar. főegyházi tanács, hogy a' megtehető legsürgetőbb lépést megtette; mi szerint az úgy nevezett alosztályiak lecke sorát szakokra rendezte, minden szaknak külön tanítót és meghatározott számú órákat szabott és végre hogy a' tanítandó tárgyak közé a' geographia terjedelmesebb előadását, a' természeti historiát és a' rajzot felvételte.

A' classicus praceptorok az igaz, még így is a' tapasztalás és gyakorlottság hiányával vannak, 's ámbár egy tárgyba rövidebb idő alatt is könnyebb magát belétanulni, mint sokba, a' főlebb korholt fonákság nagy részint megmarad, 's ezen semmi sem is segíthet, csak a' praceptorok állandósítása.

That 's the nod, — itt a' bökkenő — 's annál nagyobb, mivel az érdeklét hiányt egy más nevezetes hiány, a' pénzalapé, feltétezi.

Hogy ne volna pénz, kérdi az olvasó, ki már 5 éve tudja hirlapunkból, hogy n. Augustinovic Pál úr szép hagyományyal kíváná állományunkat segíteni. Igaz biz a', sőt végrendelete szavai szerint: „a' Nemes Unitarius Status szegény sorsát tekintvén, ifjainak mind a' tudományokban, mind a' moralitasban leendő jobb móddali neveltetésére“ tevé a' boldogult jótékony úr e' legyes intézetét, mellynek kezelésére, három érdemes és a' rendelkező úr bizalmát teljes mértékben

bíró egyént neveze ki, olly meghagyással, hogy „a' (ladamosi) jószág tiszta jövedelmének az — Unitarius Status minő közzintézeteire vagy szükségére leendő fordittatását határozzák meg,“ és ebben „a' kolozsvári N. Un. Oskolában a' tudományos és erkölcsi nevelés jobb lábra állítását tartsák lelkiismeretesen szemek előlt.“

A' textus azt hisszük eléggé világos; de az olvasó talán egy kissé bámolni fog a' három év óta várt commentariuson, mi szerint „a' hagyomány jövedelme semmi rendszeres költségre nem fordittathatik“ hanem „minden jövedelmek kamatra adatnak, — a' kiadott summák — örökös alapítványi pénzeknek maradnak — és míg a' tőkepénz 10,000 ezüstrfra nem gyűl kamatai is tőkésítetnek.“ A' 10,000-enként kerekedő tőkepénzek kamatjainak megint „csak öt hatod része — fordittatik a' Statusnak az administratorok által meghatározott * szükségere. **

No már ha a' lett volna a' végrendelet parancsa, hogy találjanak módot a' tisztelt kezelő urak, miképp lehessen a' N. Unit. Statusnak 1941-ben felettébb nagy jövedelme; továbbá ha biztatják magukat meghatározni, hogy ezután tíz, húsz, harmincz — 100 — 200 'sat. évvel mik lesznek az Unit. Status tanító intézeteinek „az idő és kor kívánatához képest“ javítási szükségei; e' két esetben rendelkezéseiket igen is czélszerűeknek kellene tartanunk; de míg azon előzményeket ki nem mutatandják, addig legyen nekünk is szabad; a' következmény megengedésével várakoznunk.

Nem mintha a' tőkésítési elvet üdvösnek vagy a' rendelkező jöltező céljával megférhetőnek nem tartanók; nem, hiszen ez valóságos együgyűség volna, de azt sem helyeselhetjük, hogy a' bizonyos és ismert jelen csak

* Nem! csak meghatározandó.

** „A' hatodik procent örökösen tőkésítetik.“ Még ez is? Valóban cifra dolog!

nem egészen fel van áldozva a' bizonytalan jövőnek!

Le mieux est l' ennemi du bien! * Ezen, cum grano salis nagyon hasznos népmondát szemök előtt tartva, a' jelen szükségait 's a' jövő kívánatait, könnyen egyeztetheték a' tisztelt kezelő urak, ha a' mindenkor tiszta jövedelem felét tőkésítésre, felét javítási költségekre határozták volna.

Ha a' jószág jövedelmét 's a' tőkésítettek kamatját csak 1500 pengőre vetjük is jelenleg; ennek felével u. m. 750 pengővel a' classis praceptorok állandósítását már meg lehet kezdeni; mert 100 100 p. forintért 6 jó készületű ifiunk bizonyosan vállalkozott volna, naponként néhány órai tanításra, midőn ez előtt néhány évvel academicus professoraink szolgáltak Statusoknak annyiért. Azon ifjak pedig mint tudományjal foglalkodó 's tanításban gyakorlott egyének egyéb szükségüket városi magános lecke adással kétségen kívül pótolhatják vala. Így ha csak 5 — 6 évig megtarthatnánk is egy köztanítót, mekkora lépés a' javításra.

De mit is vesződünk e' gondokkal? „Hin ist hin! verloren ist verloren!“ azt mondja Bürger Leonoreja, 's mi is netalán valaha mások által eszközölnödő jobb jövőnk álmaival béérve tollunkat a' következő epilógussal nyugalomra bocsátjuk.

A' hírlapi szellem csak per summa fastigia rerum engedé e' kedvencz tárgyunkról is beszélünk; annál kevésbé ereszkedhetünk a' szóbeli Synodus más, különben is nagy közönséget (ha a' magyar nyelveni levelezést és egyes házasságokat illető feliratokat kivesszük) nem illető tárgyakba. Csupán még szászvárosi postamester t. Koncz János urnak kell hálánkat a' jövőnk nevében kijelentenuk 10,000 v. ft. alapítványért, melly 52 évig fog tőkésítetni. Az alapítvány czélja még nem tudatik; gyaníthatólag alumnia!!!

* A' jobb ellensége a' jónak; más szóval: Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok.

— Még sem bagyhatunk egyet szó nélkül; ez az élénk részvét, melyet a' korondi Synodus tanácsában jelen volt minden tagok felekezetök szellemi 's anyagi érdekei iránt mutatnak, 's azon vallásos buzgalom, mivel minden tervet mi állományunk jóllétét és a' józan haladást bár mi kicsiny mértékben eszközölni igérete, köszöntöttek és pártoltak. Isten áldja 's tartsa meg mindnyájokat jó indulatu készségökben; lelkéből kívánja

Brassai.

A' klárisgyöngy.

(Folytatás.)

Gitta halásápadtan ugrott fel 's eltűnt a' függöny megé, hogy észrevétlen tanuja lenne a' következő jeleneteknek.. Még térdepelt a' pár a' szülék előtt, a' kalmár komolyan nézett, de nem kedvetlenül fiára, az anya sötét pillantást vetett Marira 's mondá keményhangon: „s neked illy fontos titkod vala édes anyád előtt? Illett ez gyermekhez, ez-e a' hála, testvériszeretet?“ — „ne haragudjék a' büntelenre, csak reám, reám egyedül, ha kíván haragudni!“ kiáltá Fridrik szenvedélyesen. „Négy napja csak hogy Marinak megvallám, mennyire szeretem őt. A' kegyed keménységétől félelem 's az én kérésim bírák őt hallgatásra. Ha valaki hibás itt, én vagyok az, ki olly sokáig titkolóztam anyám előtt 's Gittának reményt nyujték a' nélkül hogy szivem iránta érzene. Szerelemről neki soha nyilván nem szóltam, 's bár mennyire légyen ellenem a' szín, egészen bűnös még sem vagyok. Minden levele atyámnak tele volt Gitta dicséretével; alig valék ismét hazámban, magasztalá nekem az ő szellemét, az ő komoly valóját, 's nejlül ajánlá. — Teljes készséggel valék, de midőn a' testvéreket először megpillantám, vonzalmat érzék legottan a' szelid, nyájas Marihoz 's különös idegenséget Gitta eránt. Mivel atyámat nem akarám sérteni 's a' hidegséget egy olly leány iránt, kit el kelle vennem, méltat-

lannak tartám, erőt vevék magamon 's közle-
ledém hozzá. Nem sikerült, szívemből érzést e-
rőszakolni iránta, 's midőn fekete szemeit fe-
lém fordítá, nem tudom mi különös, sőt irtó-
zatos érzés szálla meg. De Mari szeméből, bár
maga nem tudá, a' leggyöngédebb szerelem su-
gárzott, Gitta — nem szeret engem; ő csak ma-
gát szereti egyedül 's határtalan. Legyen bár ő
fellengő szellemű, 's idegen földön tartassék a'
legelső szépségnek, az igazi dán egy csendes,
egyszerű lyányt keres, kinek szőke haja 's ég-
szin szemei szelidséget 's alázatot jelelnek.“

„Bocsáss meg neki,“ szóla most a' kalmár.
„Én hibáztam, választását korlátozni akarván.“
Reinhold, Katinka 's a' szeretők, esengve ké-
rék az anyát. — „Ám legyen,“ monda ez vég-
re, „mit isten öszvefűzött, nem szabad elvá-
lasztanom. Mari mindég jó gyermek volt, ő bold-
doggá tesz téged. Busítani nem akarlak én té-
ged Fridrik, de bizalmat érdemlettem volna, 's
egy anyának mindig rosszul esik egyik gyer-
mekét a' másik rovására látni boldogul, 's
talán,“ hozzá tévé halkal, „Gittának is megki-
mélhetétek vala e' fájdalmat.“

Ez mindent hallá; keze ökölbe szoritkozék,
szája görcsösön vonaglott, 's lángzó szemei tü-
zet szikráztak, 's csak alig nyomhata el egy dü-
hös kiáltást. De büszkeség és okosság győztek;
szerencséjét feldúlva látá, de még is győztesnek
akart látszani 's színelte alázattal bámulatot ger-
jeszteni: „Boszúm nem alszik!“ Suttoga magá-
ban, mosolyra készíté ajakait és szeliden 's erős-
lelkűleg lépett ki a' többi közé, üdvözölve ka-
rolá meg nényét Marit 's nyájason szorítá ke-
zét Fridriknek.

E' naptól fogva egész angyal volt Gitta,
kit nagylelkűségéért mindenki becsült és bámult.
Minden megegyezett az öreg kalmár azon nyi-
latkozatában, hogy Gitta csakugyan a' legszebb
lelkületű lyány 's az édes anya, ki titkos ke-
servét látá, de sötét terveit nem sejté, szokat-
lan jónak mutatkozék iránta 's szabadságát nem
igen korlátozá.

„Bárcsak elhalasztatnék a' menyegző no-
vemberig,“ így szóla Tina titkon Gittához, „é-
hónapban megpróbálhatnók a' szerencsegyöke-
ret, 's akkor másként történnék minden.“ —
Te azt hiszed, elfogadnám én a' Fridrik kezét,
bár halálosan belém szeretletné őt a' szerencse-
gyökér? Gúnykaczajjal és megvetőleg adnám ki
neki az útát.“ — „Igen, ez meglehetne egy más
szép kérő miatt, ki Fridriket deliségre 's gaz-
dagságra jóval felmulná; midőn a' kisasszony
nénye két lóval kocsiznék a' templomba, kegyéd
négy büszke fejjérel hajthatna, csatlósok és ken-
gyelfutókkal.“ — Mosolygott Gitta; mit Tina
csak gyengén érintett, azt ő már régen gon-
dolta sokkal pompásban és dicsősbben, de nem
szólott arról. — A' két nővér násznapja felde-
rült. Gitta még vigabb volt a' nényeinél, ő ren-
dezte piperéiket, 's maga is az ő kedvékért csin-
nal és izléssel öltözött. — De estve a' tele hold
fényinél kilopódzott a' nászból, egy köpenyeg-
be burkolta magát, sietve indult a' Tinától mon-
dott ösvényen, valami varázsigéket susogva ma-
gában, a' meghatározott helyre a' gyökér után.
— Nagy öröme rá is akada, nem igen mé-
lyen a' földben egy ollyforma gyökérre, mint
Tina leirá. Töstint elrejté magához, 's olly ha-
mar vissza jött hogy távolléte fel sem tűnt va-
la. — A' tapasztalt szolgáló igazinak vallá a' gyö-
keret. Gitta bégöngyölé egy kék szalagba, 's
vágyván sikerét látni, varázsszerrel bémene a'
társáság közé. — De senkinek sem ötlött szemé-
be, sógorainak pillantási csendesek 's udvaria-
sak voltak mint máskor, 's boszankodott lelké-
ben a' szolgáló tanácsán,

„Légy csak béketűrőssel,“ mondá a' szol-
gáló, midőn a' megcsalódott panaszkodék. „Több
ideig kell hordoznod a' gyökeret, mig hatással
lenne.“ — Gitta reményelt újból, 's ezáltal föl-
vidítva; gyakran jelent meg az ifju hölgyeknél,
résztt vőu a' vigalmakban, hol azok mulattak;
de a' szép szőke nővéreket mindenki főlebb be-
csülte 's őt ügybe sem vették. — „A' szeren-
csegyökérben erősen bizom,“ felelé egykor Ti-
na a' neki tett szemrehányásokra „de tartok tő-

le, valamely erősebb szellem vagy on ellened 's hatását semmivé teszi. Midőn te világra jö-
vél 's fekete szemeidet olly igézőleg felnyitád
's a' bába holló fürtözetű fejedett fereszté, így
szóla: „Ej, ej, leánya! tán biz' a' parti bo-
szorkány szinezte meg ekként hajad és szemeid?“
'S aztán, apád ifjabb korában sokat bolyon-
gott szét a' tengeren, 's nekem eziránt akkor
különös gondolatim voltak 's vagynak még most
is; mert az istenesen csakugyan nem történhe-
tik hogy egy olly szép vidor leánya mint te
senkinek ne tessen, 's kérőt se kapjon.“ — Git-
ta sirt bujában 's nem akart vigasztalódni, akár-
mint beszélt Tina.

Igy közelgett martius 's vele az erős ten-
geri viharok, mellyek rendszerint előzői Dánor-
szágban a' tavasznak, 's minél inkább dühöng-
tek, úgy hogy az anya és Tina féltökben az
ételhez nem nyultak, annál inkább ujjongott
Gitta szívében, 's égő arczait a' nedves levegő-
ben hűvíté. — Egy este elmene hazul azon
ürügy alatt, hogy nénejeit meglátogassa, kik
messzecke a' város más résziben laktak. Úlját
röviditni ohajtván megszólíta egy révész, vin-
né át egy kisedet szigetre, melly egy hidnál fog-
va a' part tulsó felével egybe volt kötve, 's bár
iszonyúan zúgott a' vész, többen ajánlkoznak
még is a' merész szépet átvinni. — Midőn szá-
razra lépett, már kezdé sötétedni, 's mig ma-
gánosan bolyongna a' tajtékozó habok mentében,
nem messze egy csodás öltözetű nőilényt pil-
lanta meg, ki repkedő hajjal 's fekete szemek-
kel a' vízszinén uszott 's kezeit erősen mozga-
ta. Gitta egy vízbeesettnek tartá, ki segélyért kö-
nyörög. „Úszszál csak idebb!“ kiálta neki, „egy
deszka vagy on itt; én kezeimet nyujtandom neked.“

Nevetett az alak, közelebb jött mintegy
hintázva a' hullámokon 's monda: „Köszönöm,
én nem sülyedek, csak a' jó várost akarom még
kevés viharral megörvendeztetni, 's díjúl mel-
letted lenni, midőn visszatérsz.“

„Hogyan?“ kérdezé Gitta, „'s te egyike
volnál a' hatalmas lényeknek, kik a' tengeren
uralkodnak?“ — „Az vagyok, Gitta; a' tenger

sok drágaságot terem, miben nekem is részem
van. Ha valamit birni ohajtasz, szólj, megfo-
god nyerni. — „Ah,“ sohajtá Gitta kedvetlenül,
„bár a' legdrágább gyöngyöket ajándékoznád is
nekem, e' kincs a' telhetleneket csábitná csak
én hozzám, de szeretni senki se fogna engemet.“

Mosolygott a' habléány, lebútt a' vízbe, vil-
lámsebesen merült fel ismét és monda: „'s e-
gyéb nem búsít? Imé, vedd e' sor klárisgyön-
gyöt, nagy fontosságu adomány ez 's ha okos
leendesz boldoggá tehet egész éltedre. Nézd e'
fejér és piros szemeket; ha egy férfibá iránta-
di tisztelet 's atyai szivességet kívánsz önteni,
végy ki egy fejér gyöngyöt a' sorból, ásd el
földben, vagy vesd egy mély kútba, 's az jó
lesz irántad, mig nem egy idegen kéz illeti a'
gyöngyöt. De ha szerettedni vágyol egy if-
jutól, tedd ugyanazt egy piros klárisal. De gon-
dold meg a' következtést, 's hogy ezen klá-
ris ok, mint minden a' világon, egyszer el-
fogyanak.“ — Elragadtatva 's háláson vevé Git-
ta az adományt, 's a' habléány eltűnt.

Gitta inkább föl vala indulva, hogy sem a'
nénejeinél teendő látogatásra tovább gondolna, 's
vissza alart menni legottan; de az ifju révész,
ki az iméut áthozá, vonakodék most elhatáro-
zottan. — „Én erős, bátor hajós vagyok,“ mon-
da ő, „de egy illetén viharban éltemet 's a'
tiédet legnagyobb veszélynek tenném ki. Nézd
csak, miképp nagy gályák tört árbocokkal há-
nyatnak körül, 's a' csónakok dióhéj gyanánt
löketnek tova. Nem, jó leány, az nem lehet,
ha bár száz aranyat igélnél is díjomul.“ — Git-
ta remegni kezdett, az utczákon menni sötét és
hosszas volt, 's didergett a' hidegtől. Eszébe vil-
lan a' habléány adománya; szemét merőn a' ré-
vészre szegezve, belé vét egy piros klárist a'
tengerbe nyájason szólván: „Kérlek kénserit-
lek jó legény, vigy haza engemet.“ — Ó igen,
veled a' halálba is kész vagyok!“ kiálta az ifju
hajós lángoló szemekkel 's a' csónakba szökel-
lett. Gitta diadalmason követé. „Ne próbáld ficz-
kó!“ kiálták némelleyek a' partról. De mig ha-
jók és sajkák vadon hanyattak szanaszét közel

az elsüllyedéshez, Gitta sajkája nyugton és bizton sikamlott a' hullámokon keresztül.

Ki volt most büszkébb és boldogabb mint Gitta? Magosan vert szive ha képzelé a' hódolatokat, mik reá váraoztak. „Tőlem függ,“ mondá elragadtatva, „egyikévé lenni a' legelőkelőbb 's dúsabb hölgyeknek Dániában; egy vetés, 's a' leg hatalmasabb szivét és kezét nekem ajánlja?“ — Most számlálni kezdé a' klárisokat, hogy imádóinak számát tudhassa, de mindég elvété a' számlálást, mihelyt a' hétre jött. Végre elveszté béketűrését, számlálatlan hagyá a' klárisokat, elveté messze magától a' szerencsegyökért a' kék szalaggal, 's nyakára köté a' gyöngyfüzért.

Másnap egy ifju jött valami himvarratot megrendelni; Gitta megakarván győződni ha birvalóban a' gyöngy varázserővel, mialatt amaz anyjával beszélett, ő egy piros gyöngy szemet levonván, egy előtte álló virágcserepbe rejté, 's az ifju legott feléje fordult 's tisztelettel és tartózkodó nyöngédséggel kezdé szólni hozzá. — Néhány nap mulva megjelent az ifju atyja, egy dús polgár a' Gitta anyjánál kérvén fiának a' szép leány kezét. — „Ő csak egyszer látta kegyed leányát,“ mondá a' barátságos férfiu, „de képe mindenütt kíséri 's elvész az epedés miatt. Én csak jót hallok kegyedről 's családáról 's örömmel adom megegyezésem, ha kegyed sem vonja el magát.“ — Az anya meglepetve időt kért gondolkozásra 's igéré eziránt szólni Gittával; de Gitta föl kaczagott, midőn az anya közlé vele a' lánykérést 's egy elhatározott nem mel felele. — Az anya elhordá egy illy öszveköttetés minden hasznait 's némi kétséget is ejte aziránt, hogy nem olly könnyen fogna megint olly derék és tehetős kérő találkozni; de Gitta tagadó szavánál állott; ő elhatározta, magát még olly korán nem adni el, 's általán kezét csak a' legszebbnek és leg hatalmasabbnak nyujtani.

Egy illy varázseszköz birtokában elbizá magát. Szerelmet nem érzett szive; hideg és érzéketlen maradt, midőn az ifjut reá meresztett szemekkel 's halványan mint egy váz ismét meg-

látá. — Titkos kárörvendéssel gondolt mindazon férfiakra, kik őt valaha mellőzék, vagy tán szépek ismerni vonakodtak. Ezeket boszuját tölthetni most, milly édes gondolat vala; nekik szánta a' közelebbi klárisokat, miket a' sorból lehozott 's egy távolfekvő helyen a' földbe mélyen elásott. — Gúnyosan kaczagott, ha most ez urak epedve jártak el a' ház mellett, hogy őt bár az ablakban láthassák, csufofólvá utasítá vissza kéréseiket 's sőt mondá is ollykor: „Ej, lássa csak az ember, be szép lett egyszerre a' rút Gitta?“ 's hátat fordított.

Az anya jámborabb volt hogysesem búbájra gondolt volna, csak ennyit monda: „Gondold meg, Gitta, mit mivelsz; némelly leányzó elutasít ifju korában egy kérőt, ki után sohajtoz midőn elvénül.“ — Gitta indulatosan felelt illyenkor: „oh, anyám, hiszen ha százan kérnének is csak egyet tudnék szerencsétetni, 's a' többi kilenczvenkilencznek bujában kellene meghalni.“ — Büszke volt arra, miként ő tárgya lehet olly sok jeles ember epedésinek és hódolatának; miképp mondott volna le a' hiu, negedes olly sok imádó feletti diadalmáról azért hogy egyet boldogiton?

Sógora Fridrik ellen boszút esküdött vala, 's nem mulatá el esküjét végrehajtani. — Egyik nap, midőn ismét tanuja volna a' gyöngéd szerelemnek, mellyel Fridrik és Mária egymáson csüggének, lefejte egy piros klárist, sieté a' tengerhez, 's béveté, Fridriknek nevét kiáltozva, messze a' habok közé. Ezen tettének hatása csak hamar megtetszék; Fridrik, ki mindég társasági vidor ember vala, csendesén, magába vonultan andalgott, nem felelt nyájas kérdezkedésire aggodó néjének, 's nem sokára, közlé Mari anyjával 's Katinkával mennyire félne, hogy férje meghült volna iránta. Anyja 's nővére vigasztalák őt 's igyekeztek csupa fejébe vett képzelődés gyanánt adni elő mit magok is fájdalommal láttak valónak. Mari szelid és nyájasnak mutatkozott férje iránt, titkolta könnyeit 's mosolygott, midőn anyja búsan szemlélte leányának sápadt arczeit. — Maga Gitta is száno-

zott nénjén, sőt Fridriken is, ki szorongva került őt, 's valahányszor vele találkozott, pirulva süté le szemeit. Végre a' varázserőt is szeretete volna megsemmisíteni; de mikint nyerhetné vissza a' klárist a' tenger mélyiből? — A' habnöre gondolt, 's egy viharos nap kiment a' tenger partjára a' jötevő habnót segédül hivan-

dó. Ez meg is jelent legottan 's Gitta kérését előadá. — Egy rekedtes kacaj volt a' válasz 's messze távolból illy szók hangzának: „Megmondtam neked egyszerű leány! „Gondold meg a' következtést.“

(Vége közelebről.)

Kazir.

KÖZLEMÉNYEK.

Ötletek.

3.

Nem régiben egy előhasu philosophus, teli levén felfalt, de nem emésztett erkölcsi eszmével, külföldre siető utában, egy fogadóban a' párna alatt feledé 10 aranykáját. Veszteségét már messze sejté rémulve, 's a' „non est meumot“ feledve 10 mértföldnyiről nyargala vissza, hűtelen útítarsa keresésére. A' szoba leány kezébe szolgáltata a' lélektelennek 's a' mihőlcünk örömeiben megtanítá a' talán jutalomért becsületes leányt a' tiszta erkölcsi elvre, mi szerint jó tetteink indító oka mindig csak a' kötelesség száraz szava legyen! Oktatását tettel peccsétlé, 's egy krajczárt sem ada jöltévőjének! Éljen a' moral!

4.

Valamint az orvosi tudomány a' homoeo- 's aloiopathicusok felekezetére szakadott; úgy lehetne a' politicusokat is felosztani. A' homoeopoliticusok, t. i. azon Chamaeleon szabásuak, kiknek színét mindig a' többség adja meg; neha a' számbeli többség, neha az önhasonbeli többség 'sat. Az alloeo-politicusok mint a' hasonló nevü gyógyászok sok ágra oszolnak. Némelylyek minden ember dolgát folytatják csak a' magukét hanyagolják el; ezek nem tudom másnak használnak, de maguknak bizonyosan ártanak. Másféle alloeo-politicusok, kiknek mindenben külön véleményök akar lenni, 's egyik párthoz sem akarnak tartozni. Azt nyelik vele, hogy hozzájuk 's mellettök igazán egyik sem tart. Ismét mások, — de már közleménynek igen hosszú.

5.

Olvasám Fogarasi könyvét a' bankról. — Midőn a' Rákócziak az erdélyiek pénzt kihordogatták, ezek szegények szójátékkal vigasztalák magukat, 's „a' patak

vitte el a' pénzünket“ így panaszlának. Ha a' fogarasi bank létesül, a' magyarhonban félő e' lesz a' közmondás: „A' banka vitte el a' pénzünket.“

6.

Meidingernél a' gyermek sőt kért, hogy a' ténén hust mit kapni fog, megszóhassa; Salzman Oskodi Sebestyene gazdasághoz fogandó: elébb trágyát gyűjt 's aztán veszen földet hozzá. Ezen okokból nagyon helyeseljük, hogy a' kolozsvári séta biztosság megkésztette az ülő helyeket a' leendő árnyékok alá.

7.

A' „Világ“ taticája az ultraliberalis ifuság ellen 's az ultrapatrioták v. inkább ultra-szósoké a' pánszlavisták ellen azon mesterek 's praeceptorok módszerét juttatja eszömbé, kik szelid katekizálás helyett rivalkodással 's elmesítogató gunyokkal akarják okítani tanítványukat. Azt hiszik talán hogy sikerül nekik, mi az egykori vallástanítónak, kinek megrivasztott tanítványa megvallá, hogy „ő teremtette a' világot, de többé nem fogja teremteni.“ Hiu remény! Budán is csak egyszer volt kutya vásár!

8.

Egy róka kelepczébe esvén, addig vergődött, míg farka vesztével megszabadult. Csupasz hátulját szégyelve elment a' rókok gyűlésebe 's hatalmas ékes szó-lással igyekezék reá venni egész nemzetségét, hogy farkaikat mint hasztalan sőt kártekonny függelékét vágják el. Egy vén róka — de hiszen olvasóm tudja a' többit, ha csak abból is, hogy Ravaszdi uraiméknál máig is hosszú fark a' divat. A' ki kételkednek, hogy a' rókok ma is szónokolnak, azt utasítjuk a' — —

Sisabar.